

«Təsdiq edirəm»
Tədris məsələləri üzrə prorektor
vəzifəsini icra edən
dos.Z.Məmmədov

12 sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050810 Turizim işinin təşkili

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə

Kafedra: Texnologiya və texniki elmlər

I Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma (Fənn proqramı "İqtisadi informatika və ekologiya" kafedrasının 12.09.2015-ci il tarixli (protokol № 01) iclasında müzakirə olunub, "İqtisadiyyat və idarəetmə" fakültəsinin Elmi Şurasının 14.09.2015-ci il tarixli iclasında təsdiq edilmişdir (protokol № 01)).

Kodu: İPFS-B01

Tədris ili: 2025-2026

Semestr: VI (payız)

Tədris yükü: Auditoriya saati -20 saat (10 saat mühazirə, 10 saat seminar)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, atasının adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Həmidova Ləman Ruslan,
Cəfərova Aytac Amil

E-mail ünvanı: leman.hamidova@mail.ru, ayti.ceferli98@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Qafarov A.M. Metrologiya, standartlaşdırma, sertifikatlaşdırma.-Bakı: Çarşıoğlu, 2008. -528 s.
2. Ələkbərov E.B. Metrologiya, standartlaşdırma, sertifikatlaşdırma: Dərs vəsaiti.- Bakı: İSNB mərkəzi; 2015. 440 s.
3. Məmmədov N.R. Standartlaşdırmanın əsasları. Dərslik. Bakı: Elm, 2002. - 388 s.
4. Məmmədov N.R. Sertifikatlaşdırmanın əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı: Elm, 2001, 312s.
5. Nuriyev C.H., Əsgərov A.T., Əhmədov Z.B. Ekoloji hüquq. Dərslik. Bakı: Qanun, 2003, 256s.
6. Həsənlı R.K. Ekoloji standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma. Mühazirə konspekti. Elektron versiya. Bakı, AzTU, 2012, 127 s.
7. Белов С.В. и др. Охрана окружающей среды. Учебник для техн. спец. вузов. - М.: Высш. шк., 1991, 319с

Əlavə

8. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Standartlaşdırma Sistemi.- Bakı: Azərdövlətstandart, 1998, 221 s.
9. Standartlaşdırma haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.- Bakı: Biznesmenin bülleteni, 1996, №48(108), 13 s.

Standartlar:

10. <http://www.maliyye.gov.az/node/930> Milli Mühəsibat uçoti standartları.

11. <http://www.maliyye.gov.az/node/1024> Kommersiya təşkilatları üçün Milli Mühəsibət uçotu standartları.
12. <http://www.maliyye.gov.az/node/1026> Bütçə təşkilatları üçün Milli Mühəsibət Uçotu standartları.

Mühazirələr:

13. <http://elcincavadov.mozello.com/mk-muhavizsi/standartlasdirmanin-saslari/>
14. <https://qubadliblog.wordpress.com/kitabxana/>

Video dərsliklər:

15. <http://library.unec.edu.az/2014-05-07-15-32-57/sertifikatlasd-rma-v-sertifikasiya>

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V Korekvizitlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Standartlaşdırma anlayışı və onun fəaliyyəti, standartlaşdırmada olan normativ və sənədlər, standartlaşdırmanın məqsədi, əsas prinsipləri, vəzifələri, ekoloji standartlar, onların keyfiyyət prinsipləri və Azərbaycan Respublikasında Dövlət standartları haqqında bilgileri tələbələrə izah etmək. Sertifikatlaşdırma anlayışı, ekoloji sertifikatın obyektləri, sertifikatlaşdırmanın məqsədi, onun məsələləri, əsas terminləri, tələbləri, onun akkreditasiyası və Azərbaycanda sertifikatlaşdırma sistemi haqqında bilgileri tələbələrə izah etmək. Tələbələr bu kursu mənimsəməklə standartlaşdırma və onun anlayışı, standartlar, standartlaşdırmanın keyfiyyət prinsipləri və tətbiqi, həmçinin sertifikatlaşdırma anlayışı, məqsədi və məsələləri, Azərbaycanda və xarici ölkələrin standartlaşdırma və sertifikasiya sistemi haqqında biliklər əldə edəcəklər.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemdə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə smestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Smestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollektivinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açır;
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanəqədərki ballar əsasında)

91 – 100 bal	əla	A
81 – 90 bal	çox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X Təqvim mövzu planı: Mühazirə 10 saat, seminar məşğələsi 10 saat. Cəmi 20 saat

No	Keçirilən mühazirə və seminar mövzularının adı və məzmunu	Müh	Sem	Tarix
1	Mövzu: Standartlaşdırma haqqında anlayış, standartlaşdırma üzrə orqanlar standartların kateqoriyaları və növləri. Texniki tapşırıq standartların quruluşuna qoyulan əsas tələblər. Plan: 1. Standartlaşdırma haqqında anlayış 2. Standartlaşdırmanın əsas üsulları 3. Standartların kateqoriyaları, standartların növləri 4. Standartın işlənməsi üçün texniki tapşırıq 5. Standartların quruluşuna qoyulan əsas tələblər Mənbə: [1-3; 5-8, 10, 11-12]	2	2	
2	Mövzu: Standartların hazırlanmasında əsas tələblər, tətbiq olunan sanksiyalar. Standartlaşdırmanın əsas prinsipləri Plan: 1. Standartların hazırlanmasında əsas tələblər 2. Standartların tətbiqi 3. Standartların tələblərinin pozulmasına görə sanksiyalar 4. Normalaşdırıcı nəzarət, aparılma qaydası, normonezarətçinin hüququ 5. Standartların əsas prinsipləri Mənbə: [1-3; 6, 8, 11-12, 14]	2	2	
3	Mövzu: Kompleks və qabaqlayan standartlaşdırma. Obyektlərin identifikatlaşdırılması, təsnifatlaşdırılması və kodlaşdırılması. Xarici ölkələrdə standartlaşdırma. Plan: 1. Kompleks və qabaqlayan standartlaşdırma 2. Obyektlərin identifikatlaşdırılması. Identifikatlaşdırmanın əsas metodları 3. Əmtə malları haqqında informasiyanın ştrixli kodlaşdırılması 4. Xarici ölkələrdə standartlaşdırma 5. Standartlaşdırma üzrə beynəlxalq ISO təşkilatı 6. Beynəlxalq elektrotexnika komissiyası Mənbə: [1-3; 6, 8, 11-12, 14]	2	2	

4	<p>Mövzu: Sertifikatlaşdırma haqqında anlayış, bu sahədə tətbiq edilən əsas terminlər. Akkreditləşdirmə üzrə orqanın təşkilati strukturu və iş prinsipi</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Sertifikatlaşdırma haqqında anlayış 2.Sertifikatlaşdırmanın qısa inkişaf tarixi 3.Sertifikatlaşdırmanın tətbiq sahələri 4.Məhsulun sertifikatlaşdırılmasının aparılma qaydası 5. Akkreditləşdirmə üzrə orqanın təşkilati strukturu və iş prinsipi <p>Mənbə: [1-3; 8,11-12,14]</p>	2	2
5	<p>Mövzu: Sertifikatlaşdırma sınaqlarının növləri,ölçmələrin xətaləri. Sertifikatlaşdırma üzrə orqanların və sınaq laboratoriyalarının fəaliyyətinin təşkili.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Sertifikatlaşdırma sınaqlarının növləri. 2.Satistik nəzarət və analiz metodları. 3.Sertifikatlaşdırmanın normativ metodiki təsnifatının strukturu. 4.Sertifikatlaşdırma obyektlərinin standartlaşdırılması. 5.Sertifikatlaşdırma üzrə orqanların fəaliyyətinin təşkili. <p>Mənbə: [1-3, 8, 11-12]</p>	2	2
Cəmi:		20 saat	

XI Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Bu fənni bitirdikdən sonra tələbə dövlət standartlaşdırma sisteminin mahiyyətini, standartlaşdırma üzrə orqanların iş prinsiplərini bilməli, standartlaşdırmanın üsullarını, standartların kateqoriyaları və növlərini, standartların tətbiqi məsələlərini, obyektlərin təsnifatlaşdırılmasını, məhsulların və xidmətlərin sertifikatlaşdırılması qaydalarını, sertifikatlaşdırma üçün sxemlərin seçilməsini, məhsulların məcburi və könüllü sertifikatlaşdırılmasını, sertifikatlaşdırma orqanlarının və sınaq laboratoriyalarının akkreditləşdirilməsi sahəsində aparılan işləri öyrənməli, beynəlxalq standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma barəsində məlumatlara yiyələnməlidir.

XII Fənnin təlim nəticələri:

- ✓ Standartlaşdırma və sertifikatlaşdırmanın əsas anlayışlarını və prinsiplərini bilməlidir.
- ✓ Milli və beynəlxalq standartlaşdırma sistemləri haqqında məlumata yiyələnməlidir.
- ✓ Sertifikatlaşdırma prosesinin mərhələlərini və növlərini izah etməyi bacarmalıdır.
- ✓ Məhsul və xidmətlərin uyğunluğunun qiymətləndirilməsi üsullarına yiyələnməlidir.
- ✓ Standartların keyfiyyətin və təhlükəsizliyin təmin edilməsində rolunu dərk etməlidir.
- ✓ Normativ-texniki sənədlərlə işləmə və onları təhlil etməyi bacarmalıdır.

XIII Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV Kollokvium sualları

1. Standartlaşdırma haqqında anlayış
2. Standartlaşdırmanın əsas üsulları
- 3. Standartların kateqoriyaları, standartların növləri
4. Standartların tələblərinin pozulmasına görə sanksiyalar
5. Standartların əsas prinsipləri
- 6. Kompleks və qabaqlayan standartlaşdırma
7. Obyektlərin identifikatlaşdırılması. Identifikatlaşdırmanın əsas metodları.
8. Əmtə malları haqqında informasiyanın ştrixli kodlaşdırılması.

9. Standartlaşdırma üzrə beynəlxalq ISO təşkilatı
10. Beynəlxalq elektrotexnika komissiyası.

XV İmtahan sualları:

I-blok

1. Standartlaşdırma haqqında anlayış
2. Standartlaşdırmanın əsas üsulları
3. Standartların kateqoriyaları, standartların növləri
4. Standartın işlənməsi üçün texniki tapşırıq
5. Standartların quruluşuna qoyulan əsas tələblər

II-blok

6. Standartların hazırlanmasında əsas tələblər
7. Standartların tətbiqi
8. Standartların tələblərinin pozulmasına görə sanksiyalar
9. Normalaşdırıcı nəzarət, aparılma qaydası, normonəzarətinin hüququ.
10. Standartların əsas prinsipləri.

III-blok

11. Obyektlərin identifikatlaşdırılması. İdentifikatlaşdırmanın əsas metodları.
12. Əmtə malları haqqında informasiyanın ştrixli kodlaşdırılması.
13. Xarici ölkələrdə standartlaşdırma.
14. Standartlaşdırma üzrə beynəlxalq ISO təşkilatı.
15. Beynəlxalq elektrotexnika komissiyası.

IV-blok

16. Sertifikatlaşdırma haqqında anlayış.
17. Sertifikatlaşdırmanın qısa inkişaf tarixi.
18. Sertifikatlaşdırmanın tətbiq sahələri.
19. Məhsulun sertifikatlaşdırılmasının aparılma qaydası.
20. Akkreditləşdirmə üzrə orqanın təşkilatı strukturu və iş prinsipi.

V-blok

21. Sertifikatlaşdırma sınaqlarının növləri.
22. Statistik nəzarət və analiz metodları.
23. Sertifikatlaşdırmanın normativ metodiki təsnifatının strukturu.
24. Sertifikatlaşdırma obyektlərinin standartlaşdırılması.
25. Sertifikatlaşdırma üzrə orqanların fəaliyyətinin təşkili.

“Standartlaşdırma və sertifikatlaşdırma” fənninin sillabusu 050810-“Turizim işinin təşkili” ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və “İqtisadi informatika və ekologiya” kafedrasının 12.09.2015-ci il tarixli (protokol № 01) iclasında müzakirə olunub, “İqtisadiyyat və idarəetmə” fakültəsinin Elmi Şurasının 14.09.2015-ci il tarixli iclasında (protokol № 01) təsdiq olunmuş fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Texnologiya və texniki elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il “01” sayılı iclas protokolu).

Fənn müəllimi:

Kafedra müdiri:

M.L.R. Həmidova
M.A.A. Cəfərova
dos. R.F. Əliyev